

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. LXII. Victo quid agendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Victi ad-
modum
varia in
causa.

Ditmarsh ab Holfatis pressi, cum in templum fu-
gissent, & religione se tutos fore sperarent, Holfati
admotis ignibus viuos exurere tēbant; at illi eru-
ptione facta impiam victoris crudelitatem vindica-
runt, & duodecim Duces & Comites ac duo millia
cecidērunt.

§. 8. Nihilominus tamen in hostes immanes &
humanitatis ignaros vltio permittitur seuerior. Da-
uid ferrauit populum Ammonitarum, & circumegit
super eos ferrata carpenta, non absque diuino iussu,
quia eiusmodi pēnas meruerāt. Alioqui valde agen-
dum leniter cum eis, qui subditi principi suo seruīūt,
nec belli causas examinant, nec possunt, imo etiam
qui rebellasse videntur. Sthenius Mamertinos ad
defectionem sollicitauerat, eos delere Pompeius co-
gitabat, Tum Sthenius. *Non equum facis Magne, quod
propter me vnum noxium tot innoxios occidere paras:* quam
animi magnitudinem incolumitate sua & ciuitatis
donauit. Quanto truculentius Seuerus, qui omnes,
qui ab Albini partibus steterant, nequicquam neces-
sitate temporis excusantes sine discrimine truci-
dauit?

Quin aliquando seueritas imperatur. Saul a regno
deiectus est, quod peperciisset Agago mortem meri-
to, Achab quia dimisit virum dignum morte, pro il-
lo datus est, & populus eius pro populo Syro.

§. 9. Romanorum in victoria aliquando pacatior
animus, sed plerumque nimia crudelitas, & fastus
fuit. Victos venundari ordinarium fuit, seruati ad
triumphum, hoc est, certam mortem, solenne. Multi
etiam ad ludum gladiatorum, aut bestias damna-
bantur, vt mirum non sit, acris illis restitisse gentes.
Romani alioqui donec receptui signum datum ef-
fet, omnes trucidabant, etiam canes & animalia, vt
terrèrent; Verum hæc causa est fortius resistendi.

§. 10. Victor ne omnia frange, nam est & in clade
præsidium, memineris iam tu te perdere.

§. 11. Victori etiam pacem suadeo. Si Hannonem
Poeni audissent post Cannensem victoriam, pacem a
Romanis impetrassent æquam & honestam. Multo
melio rem eā, quam Hannibal a Scipione ante præ-
lium poposcit. Multis contigit, vt pacem quam ne-
garent in aliena calamitate inexorabiles, frustra de-
inde mutata sorte rogare cogerentur. Periculum
semper est, ne potentiori se iungant victi, & nouum
bellum concitent.

Miseri sunt victi, sed violentior est vltima virtus,
quia pro salute illi, victores pro decore pugnant.

Pax æqua danda est; nam duram, cōtumeliosam-
que nemo seruabit diutius, quam necesse est. Quis
enim Atheniensibus suadeat, vt pacem Minoi ser-
uent, cum iuberentur dare

Septena quot annis

Corporanatorum.

Gratissima pax est, & duratissima, cum præter opi-
nionem datur commoda, & inexpectata victis. Hæc
enim facit, vt victi in partes victoris trahantur.

Victores cohibe ne spargantur. Fusa acies sequen-
tes sæpe fudit. Prouide ne vincare, deinde vt vincas.
Vbi viceris moderare animo, & pacis causa pugnasse
te ostende. Pugnant qui fugere non possunt, pa-
cemque negatam extorquebunt, aut suam victori
imponent.

CAPVT LXII.

Victo quid agendum.

In clade ma-
gnus ani-
mus victo-
riam spera-
re potest.

§. 1. Pax accipere expedit victori, victo necesse
est. Imo vinci interdum prodest, vt fracta fe-
rocia discant pacem pati.

§. 2. Quamuis magna clade perculsus sit, ani-
mum tamen imo & arma teneat: sub clypeo pax me-
lius conficitur. Romani tribus ingentibus præliis vi-
cti, clade Hispaniensi iuncta, hoc solo imperium te-
nuere, quod animis non cecidēre. Conspirabant post
Cannensem pugnam ciues, defecerunt socij, Hanni-
bal tabernas argentarias venumdedit. Stetit tamen
Romana seu virtus seu metus Punica crudelitatis
& perfidiæ. Cladem fortiter accipiendo, gradum ad
victoriam fecerunt. Imitati sunt eam virtutem ali-
quando barbari. Vercingetorix Auarico expugnato
nec animo defecit, nec in occultum se abdidit, sed in
oculis ciuium verfatūs auctoritatem laudemque in
aduersis tenuit. Cæsar l. 7.

§. 3. Animos igitur spiritusque pristinos præfer-
rar; speret meliora, nam tristissima transierunt. Parum
vnius horæ fortuna profecit, si animus erectus est.
Bello victor esse potest, qui prælio sæpe victus est.

Veneri grauissimo prælio victi a Francisco Me-
diolanensem Duce, nam tristissima transierunt. Parum
triduum exercitum repararunt, & hostem petere pa-
cem cōgerunt; Franciscus Foscarius enim eorum
Dux pecunia proiecta in medium monuit, vt suo ex-
emplo omnes conferrent, effecit, vt quid magnitudo
animi posset, omnes intelligerent. Egnat. l. 3. c. 2.

§. 4. Victus omni vi, arte, vigilantia annitere, vt
victoriæ fructum corumpas, concute peccus, & om-
ne genus honesti stratagematis inueni, dabit occa-
sionem victoris securitas. Nec vetera duntaxat secta-
re. Noua semper inuenienda. Thar. l. 1. *ἡ νίκη παρὰ τὴν
μὲν ἐν τοῖς χρόνοις, αὐτὸς δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ πόδα τρυφῆς
πρὸς τὸ ἐκταύριον.* Minime bellum ex decretis geri potest,
ipsum ex se multa artificiose molitur ad ea que eueniunt.

§. 5. Si moderata victor imperat, accipiat con-
ditiones, si grauiā, potenti se principi committant,
tanquam dedititij. Campani a vicinis pressi, Roma-
nis se dedunt, eorum hostes deleti sunt. Florentini
cum a Castrucio Senensi opprimerentur, Robertum
Regem Neapolitanum acceperunt in vibem. Ca-
strucij, deinde & Senensium vires attrite sunt.

§. 6. Arma etiam exere; Sienim post magnam cla-
dem velitationibus, & paruis damnis victorem secu-
rum afficias, auctoritatem recuperas, & famam vi-
ctoriæ laceras. Ignauiam tollat necessitas, cuius iri-
tate sunt grauissimi morsus. Quacunque potes arte
Martē repara in spem pacis. Pompeius victus in Hi-
spania, Italia pulsus, clades illas non aestimauit, In
Pharsalia victus Ægyptum petiit, Bellum repara-
tum est in Africa, Hispania, Philippis, Sicilia; Timuit
Antonius, nec bellum reparauit, cum facile Ægy-
ptum, multarumque gentium auxilia contrahere
potuisset, sed perire solus maluit.

§. 7. Clades quantum fieri potest, occultanda,
ita tamen, vt remedia non differantur. Vires interim
opportune occupandæ & firmandæ, ancipites in
officio continendæ. Nunquam vires deerunt, si deli-
beres.

§. 8. Hæc omnia eo tendunt, vt æquam & mini-
mè suspectam pacem in eas, illa inter eos qui pares
videntur, optime conuenire solet.

§. 9. Pacem itaque & Victor concedat, & victus
accipiat. Pax enim finis est belli. Tantum est n. ait Aug.
l. 19. de Ciuit. c. 11. & 12. *pax bonum, vt etiam in rebus ter-
renis atque mortalibus nihil gratius soleat audiri, nihil desi-
derabilius concupisci, nihil postremo possit melius inueniri. De
quo si aliquanto diutius loqui voluerimus, non erimus, quan-
tum arbitror, onerosi legentibus, & propter finem ciuitatis
huius, de qua nobis sermo est, & propter ipsam dulcedinem
pacis, qua omnibus chara est. Quod enim mecum quisquis res
humanas, naturamque communem vtiq; intuetur, agnoscit,
sicut nemo est, qui gaudere nolit, ita nemo est, qui pacem ha-
bere nolit. Quandoquidem & ipsi qui bella volunt, nihil aliud
quam*

Egregia cō-
stantia in
aduersis.

Vires cum
desunt vi-
gilantia &
ars com-
pensa.

Pace clau-
dendū bel-
lum.

quam vincere volunt: ad gloriosam ergo pacem bellando volunt pervenire. Nam quid est aliud victoria, nisi subiectio repugnantium. Quod cum factum fuerit, pax erit. Pacis igitur intentione geruntur & bella: & his etiam qui virtutem bellicam student exercere imperando atq; pugnando. Vnde pacem constat esse belli operabilem finem. Omnis enim homo etiam belligerando pacem requirit, nemo autem bellum pacificando. Nam & illi, qui pacem in qua sunt, perturbari volunt, non pacem oderunt, sed eam pro arbitrio suo cupiunt commutari. Non ergo ut sit pax nolunt, sed ut ea sit quam volunt. Denique etsi per seditionem se ab aliis separaverint, cum eis ipsis conspiratis vel coniuratis suis nisi qualemcumque pacis speciem teneant, non efficiunt, quod intendunt. Proinde latrones ipsi ut vehementius & tutius infesti sint paci ceterorum, pacem volunt habere sociorum. Sed etsi unus sit tam praevalens viribus, & consocios ita cauens, ut nulli socio se committat, sociisque insidians & praevalens, quibus potuerit oppressis & extinctis praeda agat, cum eis certe quos occidere non potest, & quos

vult latere quod facit, qualemcumque umbram pacis tenet. Pax illa quamvis firma quaeratur, non erit tamen sine aliquo bello, aut suspitione belli, iniuriarum suspitionesq; vitam humanam, etiam amicorum omnino impleverunt. Sed neq; Sancti, inquit Aug. l. 19. de Civ. Dei. c. 16. & fideles unus veri Dei summiq; cultores ab eorum fallacis & multiformi tentatione securi sunt. In hoc enim loco infirmitatis & diebus malignis etiam ista sollicitudo non est inutilis, ut illa securitas, ubi pax plenissima atq; certissima est, desiderio ferventiore quaeratur.

Ad hanc igitur pacem non modo per bella, sed etiam per pacem humanarum civitatis aspiremus. pacem ordinatissimam & concordissimam societatem fruendi Deo, Pacem ubi nullum bellum, nulla contradictio, pacem securam, perfectam, plenam, pacem, supernae Ierusalem; quam tu DEVS da in virtute tua, cum abundantia in turribus tuis.

FINIS.

INDEX